En årtalsguide om de dansk-skånska vikingakungarna

Av Sven Rosborn

Genom upptäckten av handskriftstexten ”Gesta Wulinensis ecclesiae pontificum”, skriven av Harald Blåtands egen präst Avico på 990-talet har den tidiga, kända danska kungahistorien både kompletterats och förändrats på många sätt när det gäller 900-talet. Tidigare hade man ytterst få samtida källor om denna period. Historien var i stället uppbyggd på senare nedteckningar.

Fyndet av Harald Blåtands grav i Wiejkowo nära Wolin i Polen och handskriften ”Gesta Wulinensis” har beskrivits i boken **”Vikingakungens guldskatt”** år 2021. Dessutom har följande artiklar lagts upp på Internet:

”Aspekter på källmaterialet kring Harald Blåtands grav i Polen.”
https://www.academia.edu/51878149
Här berättas om fyndet i Polen och om de arkeologiska belägg som påvisar ”Gesta Wulinensis” äkthet som samtida historisk källa.

”Att koka soppa på en spik”
https://www.academia.edu/88271908
Genmäle till en recenssion i Fornvännen.

”Slaget år 972 vid Cidini.”
https://www.academia.edu/87748342
Här klargörs bl.a. att vid översättningen av originalet till ”Gesta Wulinensis” till polska 1963 har en av Polens ledande historiska forskare och museimän, professorn och direktören för Polens Nationalmuseum i Warszawa Stanislaw Lorentz varit involverad.

”Några nedslag i skånsk historia på 900-talet.”
https://www.academia.edu/93140248
Här berättas om skånska förhållande, speciellt om Lund men också om handelsplatsen vid Helsingborg.

”Skånsk och dansk historia på 900-talet.”
https://www.academia.edu/94438644
Här berättas om Valdemar I av Kievs besök i Lund 977 och om Harald Blåtands borgar.

Följande årsräcka berättar om den danska kungahistorien under den senare delen av vikingatiden (röd text markerar uppgifter från ”Gesta Wulinensis”):

932 Harald Gormsen (Blåtand), son till den danske kungen Gorm, föds.

937 För att få hjälp av den tyske kejsaren i ett inbördeskrig i Danmark låter kung Gorm sin äldste son Knut och Harald bli gisslan. De döps av den nyutnämnde ärkebiskop Atheldag i Bremen och får tillbringa några år, först i kejsarpalatsen Merseburg, sedan i palatset Quedlinburg.

943 Detta år slutar en blodig och långvarig konflikt i Danmark. Gorms bror Harald, kung över Fyn, landsförvisas till Normandiet till sin kusin Rikard I, son till kung Vilhelm Långsvärd och sonson till kung Rollo.

947 Kung Gorm delar kungavärdigheten med sin äldste son Knut. Sonen Harald får samtidigt överhöghet på Själland.

947 Harald är som 15-åring med sin storebror Knut på krigståg i Irland. Vid stormningen av Ath Ciath dödar Harald kung Blacaira Guthfritson. Detta räknas som hans mandomsprov och bedriften sprids på order av Knut i hela armén.

957 Gorms hustru Tyra dör och begravs på Haralds order i en kristen grav. Kung Gorm tar emellertid upp den döda och lägger henne i en nyuppförd gravhög i Jelling.

962 Knut gifter sig på sommaren med Tofa, dotter till obroditfursten Mistivoj. Knut stupar den 17 oktober i det stora slaget på ”Leisners fält” i Irland. Då är hans hustru hemma i Danmark gravid. Knuts ben begravs troligtvis i Jelling i Danmark.

963 Harald Blåtand återvänder i januari till Danmark från slavernas område. Han gifter sig med Tofa. Under påsken föder hon Knuts son Sven (Tveskägg). Harald Blåtand blir sonens styvfar.

964 Den siste juni begår kung Gorm självmord genom att sätta sig i skeppet och segla ut på havet. Harald Blåtand blir ny kung över Danmark. Han tar upp sin mors kvarlevor från gravhögen och ger henne en kristen begravning. Samma år erövrar hans storebror Knuts äldste son ”Guld-Harald” Skåne och blir här lydkung med Harald Blåtands godkännande.

965 Harald Blåtand låter på platsen ”Denermark” vid Slesvig biskop Goppon förnya hans kristna dop från sin barndom för att visa att han som kung ska råda över ett kristet rike.

970 ”Guld-Harald” försöker gripa makten i hela Danmark men infångas och hängs.

971 Toke Gormsen, Harald Blåtands lillebror, utses som lydkung över Skåne.

977 Den landsflyktige Waldemar (senare Vladimir I av Kiev ca 958-1015) anländer till Lund för att försöka få Harald Blåtands hjälp att besegra sin bror ”Iarovolk”. Med sig har han sin syster Helga. Hon gifter sig med Toke Gormsson.

984 Sven Tveskägg samlar en här och möter i strid Harald Blåtands här vid ”Rulfsquel” (Roskilde). Fred sluts men Harald blir av misstag svårt sårad av ett pilskott, avlossad av Ulf Glibirsen från södra Skåne.

985 Harald Blåtand dör på Jomsborg invid Wollin och begravs i den här befintliga träkyrka som han och den landsflyktige biskopen Wago uppfört 984. Toke Gormsen blir i ”Rulfsquel” av rådet utsedd till ny dansk kung.

986 Toke Gormsen har samlat en stor flotta och beger sig till Uppsala. Han stupar vid slaget vid Fyrisvallarna. Sven Tveskägg utses till ny dansk kung.

994 Sven Tveskägg för en vikingaflotta till England. Tillsammans med den norske kungen Olav Trygvesson attackerar de London. Den engelske kungen Ethelred friar sig genom att betala 16.000 pund silver.

1002 Den 13 november sker det s.k. ”Danemordet” i England. Harald Blåtands dotter Gunhild och hennes man Pallig Tokesen och barn mördas under det blodiga överfallet på danskarna i England.

1003 Sven Tveskägg attackerar England för att hämna ”Danemordet”. Under flera år framåt kommer England att drabbas av danska vikingatåg.

1013 Efter flera års krig erövrar Sven Tveskägg slutligen England.

1014 Sven Tveskägg, son till Knut Gormsson (Harald Blåtands storebror), dör i Gainsborough i England efter en kort tids sjukdom. Han har två söner, Harald II och Knut. Harald blir utvald kung i Danmark. Knut stannar i England men blir utdriven av den gamle engelske kungen Ethelred och hans son Edmund.

1015 Knut attackerar England med hjälp både från Danmark och Norge.

1016 Den gamle kungen av England Ethelred dör och hans son Edmund väljs till ny kung. Knut väljs också till engelsk kung och stridigheterna fortsätter tills Edmund dör i slutet av året. Knut blir kung över hela England.

1017 För att stabilisera läget i England gifter sig Knut med Ethelreds av folket avhållna änka Emma.

1018 Danmarks kung Harald II dör barnlös.

1019 Den döde danske kungen Harald II:s bror Knut, kung över England väljs till kung även i Danmark. Knut får tillnamnet ”den store”.

1020 Vid denna tid föds Sven Estridsen, blivande dansk kung. Han är dotterson till Sven Tveskägg.

1022 Knut den store drar på härtåg till Venden. Innan han sedan vänder tillbaka till England utser han Thorkil den Höje som sin regent i Danmark.

1024 Thorkil den Höje dör och hans efterträdare i Danmark blir den danske jarlen Wulfsige Sprakelegson (Ulf Jarl). Han är gift med Knut den stores syster Estrid.

1026 Knut den store besegrar den norske kung Olav II Haraldsson och den svenske kung Anund Jakob vid Helgeå i Skåne. Sven Tveskäggs dotter Estrid är gift med Ulf Jarl som vid juletid på order av Knut den store mördas i Helig Trefaldighetskyrkan i Roskilde. Deras son är Sven Estridsen, blivande dansk kung. Sven Estridsen flyr till kung Anund Jakob i Sverige.

1027 I ett brev omtalar Knut den store sig som kung över det engelska folket, över Danmark, över norrmännen samt över en del av svenskarna. Kungen drar på pilgrimsresa till Rom, där den tyske kejsaren Konrad II vid samma tid kröns av påven Johannes. Knut hyllas som Skottlands länsherre. Hans dotter Gunhild trolovas med den tyske kejsarsonen Henrik (III).

1035 Kung Knut den store dör i Shaftesbury i Dorset, England. Han begravs i domkyrkan i Winchester. Vid Knut den stores död går Nordsjöimperiet i upplösning och blir spritt på flera händer. Knuts son Hardeknut blir dansk kung. Han har under åren 1028–35 varit lydkung i Danmark. I England blir halvbrodern Harald Harefod kung.

1040 Kung Hardeknut blir även kung i England efter sin halvbror Harald Harefod som dör detta år. I England kommer Hardeknut att gå till historien som en rå och grym kung.

1042 Den danske och engelske kungen Hardeknut dör av hjärtslag under en väns bröllop i Lambeth i London. Han begravs i Winchesters domkyrka. Kungen är ogift och barnlös. Kung Magnus av Norge för en flotta till Danmark och blir här hyllad som ny dansk kung. Han hade nämligen tillsammans med Hardeknut 1038 bestämt att den av de två som överlevde den andre skulle bli ensamkung över både Norge och Danmark.

1043 Kung Magnus besegrar venderna med sina norsk- danska soldater i ett slag på Lyrskov hede vid Slesvig. Sven II Estridsen har återkommit efter sin landsflykt till Sverige och försöker nu bli kung i Danmark. Kriget mellan honom och kung Magnus av Norge-Danmark blir långvarigt. Först efter Magnus död 1047 erkänns Sven Estridsen som dansk kung.

1047 Kung Magnus dör efter att ha störtat av hästen och Sven Estridsen blir ny dansk kung. Han är son till Ulf Jarl och Sven Tveskäggs dotter Estrid. Med olika frillor har Sven Estridsen följande barn, samtliga blivande kungar av Danmark: Harald Hen, Knut den helige, Oluf Hunger, Erik Ejegod och Niels.

1050 Harald Hårdråde, som blivit norsk kung efter Magnus död 1047, plundrar i Skåne och södra Jylland där han bränner handelsstaden Hedeby.

1062 i ett stort sjöslag utanför Nissan vid Halland besegrar den norske kungen Harald Hårdråde den danske kungen Sven Estridsen som tvingas fly.

1064 Den danske kungen Sven Estridsen och den norske kungen Harald Hårdråde möts för fredsförhandlingar vid Göta älv.

1074 Kung Sven Estridsen dör. Han gravsätts i Trefaldighetskyrkan i Roskilde. Vid Sven Estridsens död finns det två läger bland hans söner: de fredliga Harald Hen Oluf, Ubbe och Niels och de mera krigiska Knut (den helige), Benedikt, Erik och Sven. De danska bönderna och stormännen hyllar på Isöre i Isefjorden Harald Hen som ny kung. Tillnamnet kan betyda ”lös slipsten”.

1078 I ett påvebrev till den norske kungen antyds att det pågår en maktkamp i Danmark mellan kung Harald Hen och hans bror Knut och att den norske kungen på något sätt är inblandad.

1080 Kung Harald Hen dör och begravs troligtvis vid den östra gaveln i Dalby stenkyrka i Skåne. Hans bror Knut (den helige) är i Sverige då dödsbudet når honom. Han skyndar hem och väljs på Isöre till ny dansk kung.

1085 Knut (den helige) planerar, mot stormännens tycke, ett krigståg till England och samlar en stor flotta i Limfjorden. Kungen uppehåller sig dock i Sönderjylland hela sommaren och flottan kommer inte iväg. Till sist sänds Knuts bror Oluf till kungen för att få denne att ge klartecken till avfärd. Oluf fängslas emellertid och sänds som fånge till Flandern. Flottan upplöses.

1086 Kung Knut (den helige) utfärdar orättvisa lagar och det blir uppror. Kungen och hans bror Benedikt tar med hirden skydd i S:t Albani kyrka i Odense men mördas framför altaret. Knut begravs i kyrkan och blir år 1101 helgonförklarad av påven Urban II. Hans bror Oluf frisläpps från sin fångenskap i Flandern och blir ny kung. Hans regeringstid är mycket orolig med allmän laglöshet och missväxt och han ska därför ha kallats Olof Hunger.

1095 Kung Oluf Hunger dör. Efter kungens död hemkallas Sven Estridsens frilloson Erik Ejegod från Sverige och blir ny kung. Smeknamnet ”Ejegod” kan översättas med ”den alltid gode”. Under kungens regering företas framgångsrika krigståg mot venderna.

1098 Kung Erik Ejegod drar på pilgrimsfärd till Rom och möter påven, Urban II. Kungen ivrar för kung Knuts helgonförklaring och för att upprätta ett nordiskt ärkestift med centrum i Lund.

Sven Rosborn 2023